

בראשית פרק כה

(יט) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק : (כ) וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחָתוֹ אֶת רֵבֶקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֹן אָרָם אַחֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה : (כא) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לִיקְוֹק לְנַכְח אִשְׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְקוֹק וַתֵּהָר רֵבֶקָה אִשְׁתּוֹ : (כב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִי וַתֵּלֶךְ לְדַרְשׁ אֶת יְקוֹק : (כג) וַיֹּאמֶר יְקוֹק לָהּ שְׂנֵי >גַיִּים< גּוֹיִם בְּבִטְנְךָ וְשְׂנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיֶךְ יִפְרְדוּ וְלֹאִם מִלֵּאָם יִאֲמָץ וְרַב יַעֲבֹד צִעִיר : (כד) וַיִּמְלְאוּ יְמִיהָ לְלֵדָת וְהָיָה תוֹמֵם בְּבִטְנָהּ : (כה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי פְלוֹ כְּאֲדָרְתַּת שְׁעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו : (כו) וְאֶחָיו כֵּן יָצָא אָחִיו וַיִּדּוּ אֶחְזָת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֵדָת אֹתָם : (כז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהֲלִים : (כח) וַיִּאָּהֵב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו וְרֵבֶקָה אֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב : (כט) וַיִּזְדּוּ יַעֲקֹב וַיִּזֵּד וַיִּבֵּא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף : (ל) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הֲלֵעִיטְנִי נָא מִן הָאֲדָם הָאֲדָם הִזֶּה כִּי עֵיף אֲנִי עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָם : (לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכַרְהָ כִּיֹּם אֶת בְּכֹרְתְךָ לִי : (לב) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הֲיִהָ אֲנִי הוֹלֵךְ לְמוֹת וְלָמָּה זֶה לִי בְּכֹרְהָ : (לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשְּׂבֻעָה לִי כִּיֹּם וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרְתּוֹ לַיַּעֲקֹב : (לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לְחֶם וְנִזִּיד עֲדָשִׁים וַיִּאֲכַל וַיִּשְׁתֵּי וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֹז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה :

רש"י

(כא) **ויעתר** - הרבה והפציר בתפלה : **ויעתר לו** - נתפצר ונתפייס ונתפתה לו, ואומר אני כל לשון עתר לשון הפצרה ורבויה הוא וכן (יחזקאל ח יא) ועתר ענן הקטרת, מרבית עלית העשן, וכן (שם לה יג) והעתרתם עלי דבריכם, וכן (משלי כז ו) נעותרות נשיקות שונא, דומות למרובות והנם למשא. אינקריישימיניט [רבויה] בלע"ז : **לנכח אשתו** - זה עומד בזוית זו ומתפלל, וזו עומדת בזוית זו ומתפללת : **ויעתר לו** - לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה : (כב) **ויתרוצצו** - על כרחך המקרא הזה אומר דורשני, שסתם מה היא רציצה זו וכתב אם כן למה זה אנכי. רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. דבר אחר מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות : **ותאמר אם כן** - גדול צער העבור : **למה זה אנכי** - מתאוה ומתפללת על הריון : **ותלך לדרוש** - לבית מדרשו של שם : **לדרוש את ה'** - שיגיד לה מה תהא בסופה : (כג) **ויאמר ה' לה** - על ידי שליח, לשם נאמר ברוח הקודש והוא אמר לה : **שני גויים בבטנך** - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים : **ושני לאמים** - אין לאום אלא מלכות : **ממעיד יפרדו** - מן המעים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו : **מלאם**

(יט) **ואלה תולדות יצחק** - יעקב ועשיו האמורים בפרשה : **אברהם הוליד את יצחק** - על ידי שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזהק לומר אברהם הוליד את יצחק, לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה, שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק : (כ) **בן ארבעים שנה** - שהרי כשבא אברהם מהר המוריה נתבשר שנולדה רבקה, ויצחק היה בן שלשים ושבע שנה, שהרי בו בפרק מתה שרה, ומשנולד יצחק עד העקידה שמתה שרה שלושים ושבע שנה, ובת תשעים היתה כשנולד יצחק, ובת מאה עשרים ושבע כשמתה, שנאמר (כג א) ויהיו חיי שרה וגו', הרי ליצחק שלושים ושבע שנים ובו בפרק נולדה רבקה, המתין לה עד שתהא ראויה לביאה שלש שנים ונשאה : **בת בתואל מפדן ארם אחות לבן** - וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם, אלא להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם : מפדן ארם - על שם ששני ארם היו ארם נהרים וארם צובה, קורא אותו פדן, לשון (שמואל א' יא ז) צמד בקר, תרגום פדן תורין. ויש פותרין פדן ארם כמו (הושע יב יג) שדה ארם, שבלשון ישמעאל קורין לשדה פדן :

- כמשמעו אדם בטל וצודה בקשתו חיות ועופות: **תם** - אינו בקי בכל אלה, אלא כלבו כן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי **תם**: **ישב אהלים** - אהלו של שם ואהלו של עבר: (כח) **בפיו** - כתרגומו בפיו של יצחק. ומדרשו בפיו של עשו שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו: (כט) **ויזד** - לשון בישול, כתרגומו: **והוא עיף** - ברציחה, כמה דתימא (ירמיה ד לא) כי עיפה נפשי להורגים:

(ל) **הלעיטני** - אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה, כמו ששנינו אין אובסין את הגמל אבל מלעיטין אותו: **מן האדם האדם** - עדשים אדומות, ואותו היום מת אברהם שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו שיבה טובה שהבטיחו הקב"ה, לפיכך קצר הקב"ה חמש שנים משנותיו, שיצחק חי מאה ושמונים שנה וזה מאה שבעים וחמש שנה, ובישל יעקב עדשים להברות את האבל. ולמה עדשים, שדומות לגלגל שהאבלות לגלגל החוזר בעולם (ועוד מה עדשים אין להם פה כך האבל אין לו פה שאסור לדבר. ולפיכך המנהג להברות את האבל בתחלת מאכלו ביצים שהם עגולים ואין להם פה, כך אבל אין לו פה כדאמרין במועד קטן (כא ב) אבל כל שלשה ימים הראשונים אינו משיב שלום לכל אדם וכל שכן שאינו שואל בתחלה, משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל וכו'):

(לא) **מכרה כיום** - כתרגומו כיום דילהן, כיום שהוא ברור, כך מכור לי מכירה ברורה:

בכרתך - לפי שהעבודה בבכורות, אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה:

(לב) **הנה אנכי הולך למות** - (מתנודדת והולכת היא הבכורה שלא תהא כל עת העבודה בבכורות כי שבט לוי יטול אותה ועוד) אמר עשו מה טיבה של עבודה זו, אמר לו כמה אזהרות ועונשין ומיתות תלוין בה, כאותה ששנינו אלו הן שבמיתה שתויי יין, ופרועי ראש. אמר אני הולך למות על ידה, אם כן מה חפץ לי בה:

(לד) **ויבז עשו** - העיד הכתוב על רשעו שביזה עבודתו של מקום:

יאמץ - לא ישוו בגדולה, כשזה קם זה נופל, וכן הוא אומר (יחזקאל כו ב) אמלאה החרבה, לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים: (כד) **וימלאו ימיה** - אבל בתמר כתיב (להלן לח כז) ויהי בעת לדתה. שלא מלאו ימיה כי לשבעה חדשים ילדתם: **והנה תומם** - חסר, ובתמר תאומים מלא לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע:

(כה) **אדמוני** - סימן הוא שיהא שופך דמים: **כלו כאדרת עער** - מלא עער כטלית של צמר המלאה עער פלוקידי"א בלע"ז [אריג צמר]: **ויקראו שמו עשו** - הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה:

(כו) **ואחרי כן יצא אחיו וגו'** - שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין היה אוהז בו לעכבו, יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן לה שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה, והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה, ויפטור את רחמה, ויטול את הבכורה מן הדין: **בעקב עשו** - סימן שאין זה מספיק לגמור מלכותו עד שזה עומד ונוטלה הימנו: **ויקרא שמו יעקב** - הקב"ה. דבר אחר אביו קרא לו יעקב על שם אחיזת העקב: **בן ששים שנה** - עשר שנים משנשאה עד שנעשית בת שלש עשרה שנה וראויה להריון ועשר שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה. ושפחה לא רצה לישא, לפי שנתקדש בהר המוריה להיות עולה תמימה:

(כז) **ויגדלו הנערים ויהי עשו** - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות: **איש שדה**

ספורנו

(כ) **אחות לבן הארמי**. וממנה נולד עשו הדומה לאחי האם:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.